

Vastaus Sirpa Kauppisen ja 12 muun aloitteeseen ikäihmisten kuntoutuksesta / TA

VD/4980/00.02.00.03/2021

TA/ML-L/EK/AH

Sirpa Kauppinen sekä 12 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Ikäihmisten fysioterapialla saataisiin siirrettyä vuosilla kallista laitoshoidon heillä, joilla pää on kunnossa. Tästä on hyvin vaikuttavat tulokset Jyväskylän tutkimuksissa, joissa fysioterapeutti kävi kuntouttamassa kotona raihnaisuuden vuoksi laitokseen siirtymävaiheessa olevia ikäihmisiä.

Tutkimuksessa kuntoutettiin tarjoamalla kotiin säännöllistä fysioterapiaa. Eräsikin ikäihminen kuntoutui sienimetsään tilanteesta, jossa tuolista nouseminen oli vaikeaa ja näin laitokseen siirtyminen edessä. Tutkimuksessa taloudellisesti merkittävät säästöt saatiin sillä, että laitoshoidon tarve siirtyi vuosilla eteenpäin.

Esitämme, että kaupunki selvittää, miten voidaan ikäihmisten kuntouksella saada merkittäviä taloudellisia säästöjä siirtämällä laitoshoidon tarvetta. Samalla pidennetään itsenäistä ja omatoimista elämää.”

Kaupunginvaltuusto 10.5.2021 § 22

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Fysioterapiassa tavoitteena on ohjata ja neuvoa oman harjoittelun keinoin parantamaan ja ylläpitämään liikumis- ja toimintakykyä, kun asiakkaalla on vaikeuksia selviytyä normaalista arjesta kehon toimintarajoitteiden vuoksi. Fysioterapia keskittyy kuntoutustarpeen ja toimintakyvyn arvioon ja potilaan omatoimisen harjoittelun ohjaukseen sekä itsenäiseen harjoitteluun kannustamiseen.

Ikäihmisten fysioterapiaa toteutetaan monella tavoin jo nyt ja sillä on suuri merkitys hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseksi ja säilyttämisessä. Kuntoutusprosessin tavoitteena on asiakkaan kunnan ja toimintakyvyn parantaminen ja ylläpitäminen, sekä kunnan heikkenemisen hidastuminen. Ikäihmisten fysioterapiaa järjestetään Vantaan kaupungilla terveystalujen kuntoutusyksikössä sekä vanhus- ja vammaispalvelujen toimesta.

Terveystalujen kuntoutus tekee hyvää yhteistyötä vanhus- ja vammaispalvelujen iäkkäiden asiakasohjauksen kanssa. Yhteistyössä pyritään monialaisesti löytämään asiakkaille parhaat toimintakykyä tukevat ja parantavat palvelukokonaisuudet. Asiakasohjausyksikköön ottavat yhteyttä iäkkäät itse, heidän läheisensä sekä yhteistyökumppanit, jos asiakkaan palvelutarpeessa tai toimintakyvyssä tapahtuu muutoksia. Laaja-alaisella palvelutarpeen arvioinnilla kartoitetaan asiakkaan omat toiveet ja tarpeet hyvän elämän mahdollistamiseksi. Palveluohjaaja suunnittelee yhdessä asiakkaan kanssa juuri hänelle parhaan palvelukokonaisuuden, joka tukee ja vahvistaa hänen toimintakykyään. Kuntoutuksen neuvonnassa ja ohjauksessa huomioidaan Vantaan liikunnan

palvelualueen järjestämät mahdollisuudet, järjestötoiminta, terveyspalvelujen järjestämä kuntoutus sekä vanhus- ja vammaispalvelujen iäkkäille suunnatut kuntoutuspalvelut, kuten kotikuntoutus, kuntouttava päivätoiminta ja lyhytaikainen kuntoutus- ja arviointijakso tehostetussa palveluasumisessa. Liikunnan palvelualue tukee kuntalaisten liikunnan harrastamista mm. järjestämällä ohjattuja liikuntaryhmiä ja virtuaalijumppia sekä tukemalla asiakkaiden omaehtoista liikkumista myös muilla tavoin. Ohjatun ryhmäliikunnan tarjonnasta löytyy runsaasti vaihtoehtoja myös seniori-ikäisille sekä erityisryhmille, mm. ohjattua kuntosaliharjoittelua ja vesi- ja tuolijumppaa. 70 vuotta täyttäneet vantaalaiset saavat ilmaiskortin Vantaan kaupungin liikunnan palvelualueen hallinnoimiin uimahalleihin ja kuntosaleille.

Elokuussa 2021 asiakasohjauksessa aloitti toimintansa uusi arviointitiimi, jonka yhtenä keskeisenä tavoitteena on reagoida nopeasti iäkkäiden henkilöiden toimintakyvyn muutoksiin. Arviointitiimi tekee tiivistä yhteistyötä terveyspalvelujen kuntoutuksen sekä vanhus- ja vammaispalvelujen kuntoutuspalvelujen kanssa. Tavoitteena on vastata nopeasti asiakkaan toimintakyvyn muutoksiin tarpeenmukaisella osaamisella. Terapiahenkilöstön osaaminen on keskeistä toimintakyvyn muutostilanteissa ja tämän johdosta mm. fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien resurssia on pyritty vahvistamaan eri toiminnoissa. Arviointitiimin palveluohjaajien rekrytoinnissa haetaan laaja-alaista osaamista (sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikorkeakoulututkinto; sairaanhoitaja, sosionomi, geronomi, fysioterapeutti, toimintaterapeutti yms.) ja tämän lisäksi terapiaresurssia vahvistettiin vanhus- ja vammaispalveluissa kahdella uudella fysioterapeutin ja yhdellä toimintaterapeutin vakanssilla.

Terveyspalveluiden terveysasemien fysioterapiaan ei tarvita lähetettä ja palvelu on tarkoitettu kaiken ikäisille vantaalaisille. Kuntalainen voi soittaa fysioterapian ajanvarauspalveluun, jossa fysioterapeutti haastattelee, ohjaa toisaalle hoitoon, antaa kotiin kuntoutusohjeita tai varaa ajan fysioterapeutin vastaanotolle. Oleellista on, että fysioterapiaan tuleva asiakas on motivoitunut kuntoutukseen ja omaehtoiseen harjoitteluun. Kuntoutusprosessilla on aina alku ja loppu sekä asiakkaan kanssa yhdessä asetettu tavoite.

Kuntouttava päivätoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla tuetaan ikääntyneen toimintakykyä, omatoimisuutta ja kotona asumista. Toiminta on tarkoitettu kotona asuville muistisairaille, omaishoidettaville ja ikääntyneille, jotka tarvitsevat tukea osallistuakseen kodin ulkopuoliseen toimintaan. Kuntouttavalla päivätoiminnalla tuetaan omaishoitajia, omaishoidon kaltaisessa tilanteessa olevia ja yksinäisiä, syrjäytymisriskissä olevia. Päivätoiminnan kuntoutus on tavoitteellista ja jakso kestää yleensä 6 kuukautta. Kaikille päivätoiminnan asiakkaille tehdään toimintakykytesti jakson alussa ja sen päättyessä. Tulosten mukaan kuntosaliharjoittelu ja liikunta ovat parantaneet ikääntyvien toimintakykyä. Fyysistä kuntoutusta tarvitseville asiakkaille tekee päivätoiminnan fysioterapeutti kuntoutussuunnitelman ja sitä edistetään koko jakson ajan.

Kotikuntoutus tapahtuu asiakkaan omassa kodissa ja sen tavoitteena on toimintakyvyn vahvistaminen ja näin arjen ja hyvän elämän sujuvuuden lisääminen. Kotikuntoutuksessa toimii 5 fysioterapeuttia. Kuntoutussuunnitelma ja tavoitteet luodaan yhdessä asiakkaan kanssa. Palvelua toteutetaan yhdestä kolmeen kertaa viikossa asiakkaan voimavarojen mukaisesti. Kuntoutuksen tukena hyödynnetään myös etäkuntoutusta. Kotikuntoutus on tavoitteellista, intensiivistä ja kestää määräjän yleensä noin 1-3kk.

Määräaikaiset kuntoutus- ja arviointijaksot tehostetussa palveluasumisessa voidaan myöntää asiakkaalle sairaalakuntoutuksen jatkoksi ennen kotiin paluuta tai kotona asuvalle asiakkaalle, jonka toimintakyvyssä huomataan heikentymistä, jota ei kotikuntoutuksen tai päivätoiminnan keinoin pystytä vahvistamaan. Tehostetussa palveluasumisessa asiakkaan kanssa laaditaan asiakkaan tarpeiden ja

tavoitteiden mukaisesti kuntoutussuunnitelma, jossa keskeinen rooli on fysioterapeutilla. Kuntoutuksen toteutukseen osallistuu myös kyseessä olevan yksikön muu henkilökunta. Kuntoutusjakson pituus vaihtelee yksilöllisesti viikon ja kolmen kuukauden välillä. Jakson aikana asiakas saa tarpeen mukaisesti yksilö- ja ryhmäkuntoutusta. Lisäksi omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien aikana omaishoidossa olevien toteutuneilla intervallijaksoilla arvioidaan myös toimintakykyä ja suunnitellaan ja toteutetaan kuntouttavia asioita.

Ostopalvelujen palvelukuvaus edellyttää, että palveluntuottajat toimivat toimintakykyä ja kuntoutusta edistävän työotteen mukaisesti. Asiakkaat saavat tarvitsemaansa kannustusta ja aktivoitua päivittäisistä toiminnoista selviytyäkseen. Toimintakykyä tukevan ja kuntoutumista edistävän työotteen periaatteiden mukaisesti asiakasta rohkaistaan toimimaan mahdollisimman pitkälle itsenäisesti (esim. liikkumisessa, pukeutumisessa ja ruokailussa), jotta hänen elämänhallintansa ja toimintakykynsä päivittäisissä toiminnoissa säilyisivät ja mahdollisuuksien mukaan kohenisivat. Heikkokuntoisten asiakkaiden kohdalla toimintakykyä tukeva ja kuntoutumista edistävä työote näkyy mm. siinä, että asiakkaat avustetaan päivittäin ylös vuoteesta ja heidän olemassa olevaa toimintakykyä tuetaan mahdollisimman pitkälle. Asiakkaita tulee kannustaa aktiiviseen ulkoiluun. Palveluntuottajan tulee mahdollistaa asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman mukainen ulkoilu. Ulkoilun toteutus ja siitä kieltäytyminen tulee näkyä päivittäisessä kirjaamisessa. Läheisiä rohkaistaan ylläpitämään yhteyksiä asiakkaaseen ja osallistumaan aktiivisina toimijoina asiakkaan arkeen.

Kuntoutustoiminta on todella tärkeää ja sitä edelleen kehitetään ja pyritään vahvistamaan vanhus- ja vammaispalveluissa. Vantaa on mukana pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava ja Kirkkonummi) yhteisessä kehittämisverkostossa, GeroMetrossa, jonka tavoitteena on hyvinvoiva ikäihminen. Verkostossa yhdistyvät sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen, kehittäminen ja tutkimus. GeroMetron yhtenä kehittämisen tavoitteena kaudella 2020–2022 on edelleen kotikuntoutuksen kehittäminen. Tavoitteena ovat monisektoriset, kevyet ratkaisut, kuten kuntouttava päivätoiminta ja ennaltaehkäisevä yhteisöllinen toiminta.

Vanhus- ja vammaispalveluissa GeroMetron kuntoutuksen kehittämistyön tavoite on mahdollistaa, että ikäihmiset elävät toimintakykyisinä kotona. Tähän tavoitteeseen pyritään seuraavilla toimenpiteillä:

- Case-kuvaukset (asiakaskokemus ja asiakkuuspolut kuvattuna)
- Ennakoiva hyvinvointikartoitus: asiakkaita ohjaava digityökalu, joka antaa tietoa ja ohjaa toimimaan hyvinvointia tukien (sosiaali- ja terveyshyvinvointi) ja jos ns. riskipisteitä tulee niin ohjaa yhteydenottoon sotekeskukseen oikealle toimijalle
- Geriatriinen arviointi- ja kotiin kuntoutustoiminta -mallin edelleen kehittäminen verkostoyhteistyönä - soveltuvuutta arvioidaan myös vammaisasiakkaille
- Henkilöstörakenteen muutos ja kehittäminen: terapeuttien osaaminen osana sairaalan, kotihoidon ja asumisen henkilöstöä - moniammatillisen osaamisen vahvistaminen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti

GeroMetron kehittämisen työryhmä on vanhus- ja vammaispalveluissa nimetty ja mukaan kutsutaan myös terveystalvelujen kuntoutuksen edustajia. Vantaan sairaalassa, tehostetussa palveluasumisessa sekä kotona toteutettavassa kuntoutuksessa ollaan yhteistyötä edelleen kehittämässä, jotta palvelu voidaan tulevaisuudessa kohdentaa entistäkin paremmin.

Kotihoidon osalta nähdään tärkeäksi vahvistaa terapiaosaamista osana jokapäiväistä arkikuntoutusta. Siksi teemme nimikemuutoksia henkilöstörakenteeseen muutosta, jolloin tiimeihin saadaan omat fysioterapeutit asiakkaiden kuntoutumisen tueksi, ja ohjaamaan koko henkilöstöä arkikuntoutumisen tukemisessa.

Aktiivinen elämäntapa -hankekokonaisuuden Ikiliikkuja-osahankkeen avulla pyritään pureutumaan nykyistä paremmin ilman säännöllisiä palveluja asuvien ja toimintakyvyltään heikentyneitä ikäihmisten houkuttelemiseksi liikunnan pariin. Kuntalaiskyselyn avulla pyritään parhailaan kartoittamaan kohderyhmän ajatuksia liikunnasta ja liikkumisesta sekä selvittämään syitä mahdolliselle liikkumattomuudelle. Osahankkeen tavoitteena on mm. viedä liikuntamahdollisuuksia lähemmäs asiakkaita (Senioripaku-toiminta), tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden ja hankkeiden kanssa (yhteistyö mm. Korttelikerhojen, MEK Kiinneohtia ja Seniorit Tikissä -hankkeen kanssa.) Lisäksi suunnitelmissa on selvittää keinoja ja mahdollisuuksia laajentaa Sporttikaveritoimintaa myös toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten pariin.

lääkäiden kuntoutukseen panostamalla pyritään edistämään toimintakykyä ja hyvinvointia, lisäämään laatua elinvuosiin sekä vähentämään laitoshoidon tarvetta. Näin ollen saavutetaan taloudellista säästöä laitoshoidon kustannuksista.

Kaupunginhallitus 1.11.2021 § 19

Sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa Sirpa Kauppiselle ja 12 muulle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Sirpa Kauppisen ja 12 muun valtuutetun aloite ikäihmisten kuntoutuksesta

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, p. 050 312 1815

va. terveyspalvelujen johtaja Eila Koivunen, p. 040 545 5272

etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi.